

ATMINTINĖ DĖL KONKURENCIJOS TEISĖS PAŽEIDIMAIS PADARYTOS ŽALOS ATLYGINIMO

Šios atmintinės tikslas – aptarti žalos atlyginimo tvarką, kai žala atsirado dėl konkurenciją ribojančio susitarimo ar piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi. Žalą gali sukelti ir kiti konkurencijos teisės pažeidimai, tačiau tokių atvejų atmintinė neapima.

Apie konkurenciją ribojančius susitarimus plačiau galima sužinoti [Konkurencijos tarybos interneto svetainėje](#).

Apie piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi plačiau galima sužinoti [Konkurencijos tarybos interneto svetainėje](#).

Kas gali reikalauti žalos atlyginimo? Visiško žalos atlyginimo gali reikalauti bet kas, kam buvo padaryta žala dėl konkurencijos teisės pažeidimo. Pavyzdžiui: vartotojai, įmonės, valstybės institucijos, perkančiosios organizacijos.

Iš ko galiu reikalauti atlyginti padarytą žalą? Konkurencijos teisės reikalavimus pažeidusi įmonė privalo atlyginti dėl tokio pažeidimo padarytą žalą. Jeigu žalą bendrai padaro kelios įmonės (pavyzdžiui, kai sudaromas konkurenciją ribojantis susitarimas), dėl žalos atlyginimo galima kreiptis į bet kurią iš jų¹.

Ar galiu tikėtis gauti žalos atlyginimą, jeigu tiesiogiai nepirkau prekės iš pažeidėjo, bet pirkau prekę iš kitos įmonės, kuri perpardavė iš pažeidėjo nupirktą prekę, ir manau, kad už tą prekę permokėjau? Taip, žalos atlyginimo gali tikėtis ir pirkėjai, kurie tiesiogiai nepirko prekių iš pažeidėjų, bet netiesiogiai vis tiek patyrė žalą. Dėl žalos atlyginimo tvarkos, kai esate netiesioginis pirkėjas, siūlome konsultuotis su teisininkais.

Kokios žalos atlyginimo galiu reikalauti? Galima reikalauti atlyginti tiesioginius nuostolius, kurie atsirado, pavyzdžiui, dėl to, kad vartotojas sumokėjo didesnę kainą už prekę dėl konkurenciją ribojančio susitarimo. Be to, galima reikalauti kompensuoti negautas pajamas. Pavyzdžiui, įmonė A pirko žaliavą už kainą, kuri buvo padidėjusi dėl pažeidimo. Dėl to atitinkamai pabrango iš tos žaliavos įmonės A gaminami produktai. Pabrangusių produktų iš įmonės A vartotojai nupirko mažiau nei pirktų tuo atveju, jei dėl pažeidimo nebūtų pabrangusi žaliava. Taigi sumažėję pardavimai sudaro įmonės A dėl pažeidimo negautas pajamas. Taip pat galima reikalauti sumokėti palūkanas, kurios skaičiuojamos nuo žalos atsiradimo momento.

Kokiais būdais galiu gauti žalos atlyginimą? Žalos atlyginimo galima reikalauti kreipiantis į teismą. Į teismą galima kreiptis tiek reiškiant ieškinį individualiai, tiek jungiantis su kitais žalą patyrusiais asmenimis ir teikiant grupinį ieškinį. Žalos atlyginimo taip pat galima prašyti ir neteisminiu būdu, pavyzdžiui, tiesiogiai kreipiantis į žalą padariusią įmonę ir derantis dėl žalos atlyginimo, taip pat, kitai šaliai sutikus, galima spręsti ginčą mediacijos būdu arba arbitraže.

¹ Ši taisyklė turi išimčių, dėl kurių taikymo siūlome konsultuotis su teisininkais.

Ką turiu įrodyti, norėdamas teisiniu keliu gauti žalos atlyginimą?

a. Teisme reikia įrodyti, kad įmonė padarė konkurencijos teisės pažeidimą – sudarė konkurenciją ribojantį susitarimą arba piktnaudžiavo dominuojančią padėtimi. Konkurencijos teisės pažeidimo įrodinėti nereikia, jeigu jį sprendimu jau nustatė Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba arba Lietuvos Respublikos teismai².

b. Teisme taip pat reikia įrodyti, kad žalos atlyginimo prašantis asmuo ar organizacija iš tiesų patyrė žalą ir kad tą žalą sukėlė būtent konkurencijos teisės pažeidimas, o ne kiti veiksniai. Taip pat reikia įrodyti, kokio dydžio žala buvo padaryta. Įstatymai numato lengvesnį kartelių³ padarytos žalos įrodinėjimą. Kartelio atveju nereikia įrodinėti, kad žala buvo padaryta, įrodinėjamas tik padarytos žalos dydis.

Ką turėčiau daryti, jeigu manau, kad patyriau žalą, bet neturiu visos reikalingos informacijos, kad gaučiau žalos atlyginimą? Žalos atlyginimo bylose ieškovas gali neturėti visos reikalingos informacijos. Tokiu atveju jis gali prašyti teismo išreikalauti reikiamus dokumentus ir kitą informaciją iš pažeidėjų ir kitų asmenų bei organizacijų. Dėl įrodymų išreikalavimo tvarkos siūlome konsultuotis su teisininkais.

Kuriam teismui galiu paduoti ieškinį? Ieškinį pirmąja instancija nagrinėja Vilniaus apygardos teismas.

Kur galiu sužinoti apie teismuose jau iškeltus ieškinius ir ar galiu prie jų prisijungti? Vienas konkurencijos teisės pažeidimas gali sukelti žalą daugeliui asmenų. Todėl Vilniaus apygardos teismas savo svetainėje skelbia apie visus ieškinius, iškeltus dėl konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo (nurodo bylos iškėlimo faktą ir šalis). Asmenys, kurie patyrė žalą dėl to paties pažeidimo, dėl kurio jau yra iškelta byla teisme, gali prisijungti prie šios bylos ir taip pat reikalauti žalos atlyginimo.

Kada vėliausiai galiu kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo? Bendras ieškinio senaties terminas yra 5 metai nuo sužinojimo apie pažeidimą, bet kai kuriais atvejais šis terminas gali būti ilgesnis. Pavyzdžiui, kai Konkurencijos taryba priima sprendimą dėl atitinkamo pažeidimo, prie 5 metų pridedamas laikas nuo Konkurencijos tarybos tyrimo pradžios iki galutinio Konkurencijos tarybos sprendimo priėmimo, taip pat pridedami dar papildomai vieneri metai. Dėl tikslaus termino skaičiavimo siūlome konsultuotis su teisininkais.

Kur galiu daugiau sužinoti apie žalos atlyginimo tvarką ir žalos dydžio nustatymo metodus? Specialias taisykles dėl žalos atlyginimo už konkurencijos teisės pažeidimus nustato [Konkurencijos įstatymo](#) 43–53 straipsniai. Europos Komisija yra parengusi [vadovą](#) dėl žalos dydžio nustatymo.

² Jeigu konkurencijos teisės pažeidimą sprendimu nustatė Europos Komisija arba kitos Europos Sąjungos valstybės konkurencijos institucija, taikoma lengvesnė pažeidimo įrodinėjimo tvarka.

³ Kartelis yra viena iš konkurenciją ribojančio susitarimo formų.